

Lauksaimniecības un lauku

Fact Sheet

**ES LAUKU ATTĪSTĪBAS POLI-
TIKA NO 2007. LĪDZ 2013.
GADAM**

Satura rādītājs

Ievads	3
1. ES lauku attīstības pasākumu attīstība līdz šai dienai	4
2. Jaunā lauku attīstības regula – stratēģiskā pieeja	7
3. Lauku attīstības pasākumi	10
4. Politikas mērķu sasniegšana	17
5. ES finansiāls atbalsts lauku attīstībai	18
6. Noderīgi informācijas avoti	19
Pielikums	20

Europe Direct dienests jums palīdzēs rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību
Bezmaksas tālruņa numurs*:
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilā tālruņa operatori aizliedz pieeju 00 800 numuriem, vai arī par šo tālruņa numuru izmantošanu ir jāmaksā.

Liela daļa papildu informācijas par Eiropas Savienību ir pieejama internetā. Tai var piekļūt, izmantojot Europa serveri (<http://europa.eu>). Kataloga dati ir atrodami šīs publikācijas beigās.

Luksemburga: Eiropas Kopienu Oficiālo publikāciju birojs, 2006. gads.

ISBN 92-79-03698-X

© Eiropas Kopienas, 2006. gads.
Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Kā saņemt ES publikācijas?

Publikācijas, ko pārdošanai sagatavojis Publikāciju birojs, ir pieejamas ES virtuālajā grāmatnīcā EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu/>), kur tās iespējams pasūtīt jūsu izvēlētajā tirdzniecības birojā. Jūs varat arī saņemt sarakstu, kurā apkopoti mūsu tirdzniecības tīklā iesaistītie aģenti visā pasaulē, nosūtot pieprasījumu pa faksu (352) 2929 42758.

Ievads

Lauku attīstība ir vitāli svarīga politikas joma, jo vairāk nekā puse Eiropas Savienības (ES) 25 dalībvalstu iedzīvotāju dzīvo lauku rajonos, kas aizņem 90% no ES teritorijas. Lauksaimniecība un mežsaimniecība saglabā primāru nozīmi zemes izmantošanā un dabas resursu apsaimniekošanā ES lauku rajonos un ir svarīga platforma tautsaimniecības dažādošanai lauku kopienās.

ES lauku attīstības politikas stiprināšana ir kļuvusi par vispārēju ES prioritāti. Tas ir skaidri pateikts 2001. gada jūnija Ģeteborgas Eiropadomes secinājumos, kuros norādīts: „Pēdējo gadu laikā Eiropas lauksaimniecības politikā mazāks uzsvars tika likts uz tirgus mehānismiem, un rūpīgi plānoti pasākumi arvien biežāk tiek vērsti uz plašas sabiedrības augošo vajadzību apmierināšanu tādās jomās kā pārtikas nekaitīgums, pārtikas kvalitāte, produktu dažādošana, dzīvnieku labturība, vides kvalitāte un dabas un lauku ainavas aizsardzība”.

Pēc kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) pirmā pilāra¹ fundamentālās reformas 2003. un 2004. gadā Lauksaimniecības padome 2005. gada septembrī pieņēma fundamentālu lauku attīstības (LA) politiku laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam², pamatojoties uz Komisijas 2004. gada 14. jūlija priekšlikumu³.

Ņemot vērā lauku attīstībai veltītās Zolcburgā rīkotās konferences secinājumus (2003. gada novembris) un Lisabonas un Ģeteborgas Eiropadomes stratēģiskās ievirzes, kurās uzsvērti ilgtspējas ekonomiskie, vides un sociālie elementi, laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam noteikti šādi trīs galvenie LA politikas mērķi:

- lauksaimniecības nozares konkurētspējas palielināšana;
- vides un lauku ainavas uzlabošana, atbalstot zemes apsaimniekošanas pasākumus;
- dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un saimnieciskās darbības dažādošanas veicināšana.

Turklāt reforma integrē Kopienas iniciatīvu *Leader* galvenajās LA programmās un ir nozīmīgs solis ceļā uz vienkāršošanu, radot lauku attīstībai vienotu finansēšanas un programmēšanas sistēmu.

¹ Tā aptver ar tirgu saistītās KLP atbalsta shēmas un tiešo atbalstu lauksaimniekiem.

² Padomes 2005. gada 20. septembra Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai. OV L 277, 21.10.2005.

³ COM(2004) 490 galīgā redakcija. Komisijas priekšlikums Padomes Regulai par atbalstu lauku attīstībai, ko sniedz Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA); 14.7.2004. http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/wdc/2004/com2004_0201en01.pdf

1. ES lauku attīstības pasākumu attīstība līdz šai dienai

ES lauku attīstības politika ir attīstījusies līdz ar KLP attīstību no politikas, kas bija vērsta uz strukturālo problēmu risināšanu lauksaimniecības nozarē, uz politiku, kuras centrā ir lauksaimniecības dažādās lomas sabiedrībā, jo īpaši problēmas, ar kurām tā sastopas plašākā lauku kontekstā.

a) Līdzšinējā attīstība

Sākotnēji uzmanības centrā bija fiziskā kapitāla (ieguldījumu) atbalsts lauku saimniecībām un pakārtotajām nozarēm. Atbalsts pārstrādei un tirdzniecībai bija paredzēts, lai palīdzētu integrēt pārtikas apriti no ražošanas līdz pārdošanai un sekmētu lauksaimniecības struktūru un ražošanas nozares konkurētspējas tālāku uzlabošanu. Pakāpeniski uzmanība tika pievērsta cilvēku kapitālam, īstenojot pasākumus priekšlaicīgas pensionēšanās un arodpmācības jomā.

Pirmais teritoriālais elements tika pievienots 1970. gados, nosakot mazāk labvēlīgos apgabalus (MLA), uz kuriem attiecināmi īpaši pasākumi. Galvenais mērķis bija apturēt masveida izceļošanu no laukiem, kura apdraudēja dažu lauku apvidu izdzīvošanu un dabas vides un ainavas saglabāšanu. Vēlāk tas pārtapa plašākā pieejā, kurā MLA pasākumi bija integrēti citos politikas virzienos, kuru mērķis bija palīdzēt īpašiem reģioniem.

b) Programma 2000

Līdz 1990. gadu vidum ES bija plašs instrumentu spektrs, lai sasniegtu tādus mērķus kā lauksaimnieciskā pārstrukturēšana, teritoriālā/vietējā attīstība un vides integrācija. Pēc vienošanās par Programmas 2000 reformu⁴ šos pasākumus reglamentē viena galvenā lauku attīstības regula⁵. Tajā paredzēts 22 pasākumu kopums, un dalībvalstis izvēlas no šā kopuma tos pasākumus, kas vislabāk atbilst to lauku teritoriju vajadzībām. Tad šos pasākumus iekļauj valsts vai reģionālās programmās. ES ieguldījums pasākumu finansēšanā ir atkarīgs no pasākuma un no attiecīgā reģiona

Ar Programmu 2000 noteica lauku attīstības politiku kā kopējās lauksaimniecības politikas otro pīlāru, kam jāpapildina turpmākā tirgus politikas reforma (pirmais pīlārs). KLP arvien vairāk tiek izmantota, lai sasniegtu pareizu līdzsvaru starp abiem pīlāriem.

⁴ Vairākas reformas ES politikas jomās, tostarp lauksaimniecībā, par kurām vienojās ES valstu un valdību vadītāji augstākā līmeņa sanāksmē Eiropadomē Berlīnē 1999. gada martā un ar kurām tika noteikts ES budžeta finanšu plāns laikposmam no 2000. līdz 2006. gadam.

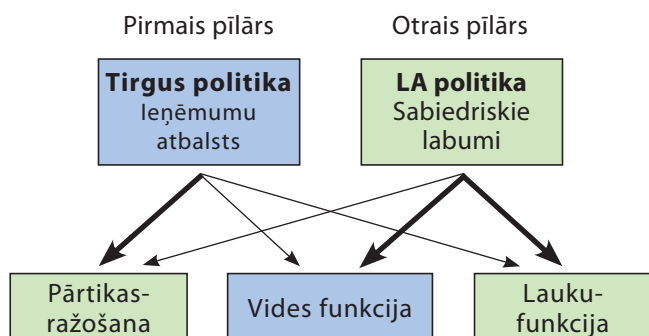
⁵ Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/1999 (OV L 160, 26.6.1999.).

c) KLP reforma — 2003. gada jūnijs

Tas, ka abi pīlāri viens otru papildina, uzsvērts nesējā KLP reformā, ar kuru ieviesta „atsaiste”, „savstarpējā atbilstība” un „modulācija” (fondu pārvietošana no pirmā uz otro pīlāru), kas jāīsteno no 2005. gada. Pirmā pīlāra galvenais mērķis ir nodrošināt pamata ienākumus lauksaimniekiem, kas var ražot preces atbilstoši pieprasījumam tirgū, bet otrajā pīlārā atbalsta lauksaimniecību kā sabiedrisku labumu sniedzēju tās vides un lauku funkciju aspektā un atbalsta lauku teritoriju attīstību. 2003. gada jūnijā panāktā vienošanās sekmē lauku attīstības politikas stiprināšanu ar jaunu pasākumu ieviešanu (kvalitātes un dzīvnieku labturības veicināšana un palīdzība lauksaimniekiem jauno ES standartu prasību izpildē) un lielāka ES finansējuma sniegšanu lauku attīstībai, samazinot tiešos maksājumus (modulācija) lielām saimniecībām.

Ilgtspējīga lauksaimniecība un lauku apvidi

d) Zalcburgas konference

Galvenās jomas, kurām jāpievērš uzmanība turpmākajā lauku attīstības politikā, tika apkopotas secinājumos, pie kuriem nonāca 2003. gada novembrī Zalcburgā notikušās Lauku attīstības politikai veltītās Eiropas Otrās konferences „Planting seeds for rural futures - building a policy that can deliver our ambitions” dalībnieki. Secinājumi ir šādi.

- **Lauksaimniecība un mežsaimniecība:** šīm nozarēm arī turpmāk būs svarīga nozīme lauku ainavu veidošanā un stabilu lauku kopienu saglabāšanā. Valsts atbalsts ES lauku attīstības politikai joprojām ir ļoti vajadzīgs, lai veicinātu lauksaimniecības pārstrukturēšanas procesu, ilgtspējīgu lauku apvidu attīstību un līdzsvaru starp lauku un pilsētu teritorijām.
- **Plašāks apvārnis:** lauku apvidu attīstību vairs nevar balstīt vienīgi uz lauksaimniecību. Dažādošana gan lauksaimniecības nozares ietvaros, gan ārpus tiem ir obligāts nosacījums lauku kopienu dzīvotspējai un ilgtspējai.
- **Pārtikas kvalitāte un nekaitīgums:** Eiropas iedzīvotāji arvien lielāku nozīmi piešķir pārtikas nekaitīgumam un kvalitātei, lauksaimniecības dzīvnieku labturībai un lauku vides saglabāšanai un uzlabošanai.
- **Sabiedrisko pakalpojumu pieejamība:** daudzos lauku apvidos slikta sabiedrisko pakalpojumu pieejamība, alternatīvas nodarbinātības trūkums un vecuma struktūras būtiski samazina attīstības potenciālu, jo īpaši attiecībā uz sievietes un jauniešu iespējām.
- **Visas ES teritorijas aptveršana:** lauku attīstības politikai ir jāaptver visas paplašinātās ES lauku teritorijas, lai lauksaimnieki un citi lauku ekonomikas dalībnieki varētu atrisināt problēmas, kas saistītas ar lauksaimniecības nozares pārstrukturēšanu, KLP reformas ietekmi un lauksaimniecības produktu tirdzniecības plūsmu izmaiņām.

- **Kohēzija:** ES lauku attīstības politika jau tagad sniedz nozīmīgu ieguldījumu ekonomiskajā un sociālajā kohēzijā, un tas ir jāpastiprina paplašinātajā ES.
- **Ieinteresēto personu līdzdalība:** lauku attīstības pasākumu plānošanā jāpiedalās plašam ieinteresēto personu lokam ar patiesu interesi Eiropas lauku teritoriju ilgtspējīgas ekonomiskās, vides un sociālās attīstības nodrošināšanā. Nākotnes politikā ES atbalsts lauku teritorijām jāsniedz, izmantojot augšupējās vietējās partnerības, pamatojoties uz *Leader* pieejā gūto pieredzi.
- **Partnerattiecības:** politika jāīsteno, izmantojot partnerattiecības starp valsts un privātā sektora organizācijām un pilsonisko sabiedrību (saskaņā ar subsidiaritātes principu).
- **Vienkāršošana:** ir steidzami nepieciešama ievērojama ES lauku attīstības politikas vienkāršošana. Mērķu sasniegšana ir jābalsta uz programmēšanas, finansēšanas un kontroles sistēmu, kas pielāgota lauku attīstības vajadzībām.

e) 2007. -2013. gada politikas pārskatīšana: priekšlikums regulai – paplašināts ietekmes novērtējums

Saistībā ar jauno finanšu plānu 2007.-2013. programmēšanas periodam Eiropas Komisija veica rūpīgu lauku attīstības politikas analīzi, kas ietvēra arī nākotnes LA politikas paplašinātu ietekmes novērtējumu (PIN). Ietekmes novērtējumā noteica mērķus turpmākajai LA politikai, salīdzināja politikas alternatīvas un izklāstīja ar ieinteresētajām personām notikušo apspriežu rezultātus. Tajā apkopoja secinājumus par lauku attīstības politiku pēc 2006. gada un izskaidroja tās saturu un mērķu sasniegšanas mehānismus. PIN secinājumi ir atspoguļoti jaunajā Lauku attīstības regulā⁶.

⁶ SEC (2004) 931 – Paplašināts ietekmes novērtējums, kas pievienots priekšlikumam Padomes Regulai par atbalstu lauku attīstībai, un SEC (2005) 914 – Paplašināta ietekmes novērtējuma atjauninājums.

2. Jaunā lauku attīstības regula – stratēģiskā pieeja

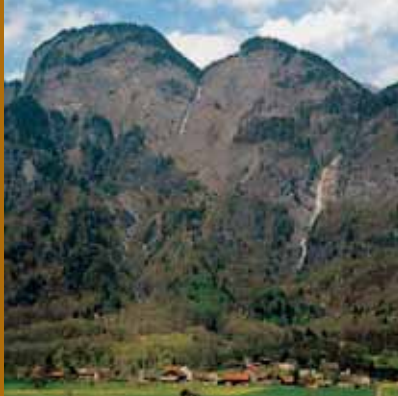
Jauno ES LA politiku, kāda tā ir izklāstīta Padomes Regulā (EK) Nr. 1698/2005, raksturo „nepārtrauktība un izmaiņas”. Tajā joprojām ir paredzēts pasākumu kopums, no kura dalībvalstis var izvēlēties sev piemērotākos pasākumus, par kuriem tās saņem Kopienas finansiālo atbalstu saistībā ar integrētajām lauku attīstības programmām. Tā maina šo programmu izstrādes veidu, veicinot stratēģisko aspektu un lauku apvidu ilgtspējīgu attīstību. Tāpēc turpmākā LA politika koncentrējas uz trim galvenajiem politikas mērķiem, par kuriem ir panākta vispārēja vienošanās:

- lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana;
- atbalsts zemes apsaimniekošanai un vides uzlabošana;
- dzīves kvalitātes uzlabošana un saimnieciskās darbības dažādošana.

Katram galvenajam mērķim lauku attīstības programmās atbildīs tematiska ass. Šīs trīs tematiskās ass papildina „metodoloģiskā” ass, kas veltīta *Leader* pieejai (*Leader ass*). Katrai asij ir nepieciešams obligāts finansējuma līmenis, lai nodrošinātu zināmu kopējo līdzsvaru programmā (1. asij – 10%, 2. asij – 25%; 3. asij – 10% un *Leader* asij – 5%, jaunajās dalībvalstīs – 2,5%). Katru tematisko asi veido iepriekš noteiktu lauku attīstības pasākumu kopums (skat. 1. tabulu), no kura dalībvalstis var izvēlēties tos pasākumus, kas radīs vislielāko pievienoto vērtību, ņemot vērā ES mērķus.

Šī pieeja ļauj koncentrēt lauku attīstībai pieejamo ES līdzfinansējumu ES prioritātēm, par kurām panākta kopīga vienošanās, visās trīs politikas asīs, vienlaicīgi saglabājot pietiekamu elastīgumu dalībvalsts un reģionālā līmenī, lai panāktu līdzsvaru starp sektorālo dimensiju (lauksaimniecības pārstrukturēšana) un teritoriālo dimensiju (zemes apsaimniekošana un lauku teritoriju sociāli ekonomiskā attīstība).

Jaunajā regulā ņemts vērā progress gan politikas satura, gan mērķu sasniegšanas jomā. Dažādie noteikumi par programmēšanu, finansēšanu, pārskatu sagatavošanu un kontroli (saistībā ar ELVGF Virzības un Garantiju nodaļu) 2000. – 2006. programmēšanas periodā ir palielinājuši dalībvalstu un Komisijas administratīvo slogu un samazinājuši lauku attī-

tības politikas saskaņotību, pārredzamību un pamanāmību. Viens fonds – Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) – un vienots programmēšanas, finansēšanas, pārskatu sagatavošanas un kontroles noteikumu kopums ievērojami vienkāršos politikas mērķu sasniegšanu.

Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes

1. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana. Resursiem, kuri paredzēti 1. asij, jāveicina spēcīgas un dinamiskas Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozares attīstība, galveno uzmanību veltot tādām prioritātēm kā zināšanu nodošana, modernizācija, jauninājumi un kvalitāte pārtikas apritē un prioritārām jomām, kurās nepieciešami ieguldījumi fiziskajā un cilvēku kapitālā.

2. Vides un lauku ainavas uzlabošana. Lai aizsargātu un bagātinātu ES dabas resursus un ainavas lauku apvidos, resursiem, kuri paredzēti 2. asij, jāveicina trīs ES līmeņa prioritārās sfēras: bioloģiskā daudzveidība un ekoloģiski vērtīgu lauksaimniecības un mežsaimniecības sistēmu un tradicionālu lauksaimniecības ainavu saglabāšana un attīstība; ūdens; cīņa ar klimata pārmaiņām.

3. Dzīves kvalitātes uzlabošana lauku apvidos un dažādošanas veicināšana. Resursiem, kas atvēlēti 3. asij, ir jāveicina svarīgākā prioritāte – radīt nodarbinātības iespējas un izaugsmes nosacījumus. Pasākumi, kas pieejami saskaņā ar 3. asi, jāizmanto galvenokārt tādēļ, lai sekmētu kompetences un spēju palielināšanu, prasmju apguvi un vietējo attīstības stratēģiju izstrādāšanu, kā arī nodrošinātu to, ka lauku apvidi piesaista arī nākamās paaudzes. Sekmējot apmācību, informētību un uzņēmējdarbību, jāņem vērā īpašās sievietes, jauniešu un vecāka gadagājuma darbinieku vajadzības.

4. Vietējās kompetences paaugstināšana nodarbinātībai un dažādošanai. Resursiem, kas atvēlēti 4. asij (*Leader*), jāsekmē 1. un 2. jomas, un jo īpaši 3. jomas prioritāšu sasniegšana, ka arī būtiski jāveicina horizontāla prioritāte – labāka pārvaldība un lauku apvidu endogēnā attīstības potenciāla mobilizācija.

5. Prioritāšu iestrādāšana programmās. Izstrādājot valsts stratēģijas, dalībvalstīm jānodrošina iespējami liela sinerģija prioritāšu jomās un starp tām, kā arī jānovērš iespējamās pretrunas. Tām būs jāapsver arī tas, kā ņem vērā citas ES mēroga stratēģijas, īpaši vides jomā.

6. Kopienas instrumentu savstarpējā papildināmība. Ir jāveicina sinerģija starp struktūrpolitiku, nodarbinātības un lauku attīstības politiku. Dalībvalstīm jānodrošina Eiropas Reģionālā attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Zivsaimniecības fonda un ELFLA finansēto pasākumu savstarpējā papildināmība un saskaņība noteiktā teritorijā un noteiktā darbības jomā. Valsts stratēģiskajā pamatprincipu kopumā (valsts stratēģiskais dokuments par kohēzijas politiku) un valsts stratēģiskajā plānā jānosaka galvenie principi, kas attiecas uz dažādu fondu atbalstīto pasākumu robežlīnijām un koordinēšanas mehānismiem.

a) Jauns lauku attīstības fonds

Jaunais fonds darbosies saskaņā ar noteikumiem, kas ir pielāgoti daudzgadu programmēšanai, un tajā tiks izmantotas organizatoriskās struktūras un procedūras, piemēram, valstu akreditētās maksājumu aģentūras un ikgadēja grāmatojumu noskaidrošana, ar kurām dalībvalstīm ir ilggadēja pieredze un kuras ir izrādījušās efektīvas praksē. Viena lauku attīstības finansēšanas un programmēšanas sistēma būs nozīmīgs vienkāršošanas pasākums pašreizējā situācijā. Lauku attīstības pasākumiem piemērojamo nosacījumu racionalizēšana un vienkāršošana palielina to īstenošanas elastīgumu, tāpat kā finanšu programmēšana ass līmenī (kas ļauj dalībvalstīm viegli mainīt pasākumus vienas ass ietvaros).

b) Kopienas lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes

Nākotnes lauku attīstības politikas pamats ir stratēģiskā pieeja, kurā definētas ES prioritātes lauku attīstībai. 2006. gada februārī Padome pieņēma ES lauku attīstības stratēģiskās pamatnostādnes⁷. Minētās pamatnostādnes nodrošina sistēmu, pamatojoties uz sešām Kopienas stratēģiskām pamatnostādnēm, saskaņā ar kurām dalībvalstis sagatavo **valsts stratēģiskos lauku attīstības plānus**, kas palīdzēs:

- apzināt jomas, kurās ES atbalsts lauku attīstībai rada vislielāko pievienoto vērtību ES mērogā;
- izveidot saikni ar galvenajām ES prioritātēm (Lisabonas stratēģija, Gēteborgas stratēģija);
- nodrošināt saskaņību ar citām ES politikām, jo īpaši kohēzijas un vides jomā;
- papildināt jaunās uz tirgu orientētās KLP īstenošanu un no tās izrietošo nepieciešamo pārstrukturēšanu „vecajās” un jaunajās dalībvalstīs.

Lai nodrošinātu līdzsvarotu stratēģiju vajadzēs obligāta finansējuma minimumu katrai tematiskajai asij. Ierosinātais obligātā finansējuma procentuālais apmērs ir attiecīgi 10%, 25% un 10% 1., 2. un 3. asij, kas ir garantija, lai nodrošinātu, ka katra programma atspoguļo vismaz trīs galvenos politikas mērķus, bet procentuālais apmērs ir noteikts pietiekami zems, lai dalībvalstīm vai reģioniem atstātu lielu elastīguma pakāpi (55% no ES finansējuma), lai tās varētu novirzīt vairāk līdzekļu tai asij, kas visvairāk atbilst šo valstu situācijai un vajadzībām. *Leader* asij ir rezervēts vismaz 5% (jaunajās dalībvalstīs – vismaz 2,5%) no ES finansējuma katrai programmai. *Leader* izdevumi atbilst trim politikas asīm.

⁷ Padomes 2006. gada 20. februāra Lēmums par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (OV L 55/20, 25.2.2006.).

3. Lauku attīstības pasākumi

Nākotnes politikas pamatā būs trīs tematiskās asis. Katrai asij būs pieejams noteikts pasākumu spektrs. Jaunajā regulā tika racionalizēti un vienkāršoti pasākumu īstenošanas nosacījumi.

Dalībvalstis veido lauku attīstības programmas valsts vai reģionālā līmenī, izvēloties tos pasākumus, kas vislabāk atbilst to lauku apvidu vajadzībām, un ņemot vērā valsts stratēģiskajos lauku attīstības plānos izvēlētas prioritātes un stratēģijas.

3.1 Pasākumi saskaņā ar 1. asi (Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana)

Lai gan lauksaimniecība arvien vairāk zaudē savu nozīmi kā dominējošā darbība arvien lielākā skaitā lauku apvidu, tai joprojām ir liela nozīme ES teritorijas apsaimniekošanā, lauku ekonomiku veicināšanā un pārtikas un sabiedrisku labumu un pakalpojumu nodrošināšanā. Tai pat laikā šajā nozarē ir palielinājusies konkurence, ko radīja lielāka lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācija. Galvenie mērķi šo problēmu atrisināšanai ir efektivitāte un konkurētspēja, vienlaikus ņemot vērā lauksaimniecības potenciāla daudzveidību dažādās lauku teritorijās, īpaši jaunajās dalībvalstīs, kuru lauku apvidos turpināsies lielas strukturālas izmaiņas. Konkurētspējai ir vajadzīgs saprātīgs līdzsvars starp lauku saimniecību dzīvotspēju,

vides aizsardzību un lauku attīstības sociālo aspektu. Lai uzlabotu konkurētspēju, arī turpmāk fiziskā kapitāla ieguldījumu atbalstam būs liela nozīme. Vienlaikus arvien svarīgāki kļūs ieguldījumi cilvēku un sociālajā kapitālā, lai nodrošinātu jauninājumus un dinamisku lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē, kas veicina izaugsmi lauku apvidos.

Sekmēt konkurētspēju nozīmē uzlabot lauksaimniecības ekonomisko efektivitāti, piemēram, samazinot ražošanas izmaksas, palielinot lauku saimniecību lielumu, veicinot jauninājumus un lielāku orientāciju uz tirgu. Konkurētspējas palielināšanā jāizmanto priekšrocības, ko sniedz saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas, pievēršot galveno uzmanību kvalitātei un nekaitīgumam, pievienotās vērtības produktiem, kurus pieprasa patērētāji, tostarp nepārtikas preces un biomasas ražošanu, un tīrākām un videi nekaitīgākām ražošanas metodēm.

Saskaņā ar šo asi pasākumi iedalās četrās grupās:

- cilvēkresursi;
  - fiziskais kapitāls;
  - pārtikas kvalitāte;
  - pārejas pasākumi jaunajām dalībvalstīm.
- **Cilvēkresursi: jauni lauksaimnieki, priekšlaicīga pensionēšanās, apmācība un informācija, konsultāciju pakalpojumi lauku saimniecībām**

Vairāki pasākumi attiecas uz cilvēkresursiem, kas ir nodarbināti lauksaimniecībā un mežsaimniecībā un ir saistīti ar šīm nozarēm.

Ir pieejamas *arodmācības un informācijas pasākumi* visiem pieaugušajiem, kas nodarbojas ar lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības jautājumiem, lai nodrošinātu atbilstīgu tehniskās un ekonomiskās kompetences līmeni, aplūkojot jautājumus, kas ir saistīti gan ar lauksaimniecības un mežsaimniecības konkurētspēju, gan ar zemes apsaimniekošanas un vides mērķiem.

Atbalsts tiek sniegts *jauniem lauksaimniekiem* (kuru vecums nepārsniedz 40 gadus), lai atvieglotu īpašumu sākotnējo izveidi un strukturālo pielāgošanos pēc sākotnējās izveides. Ar jauno regulu atbalstu darbības sākšanai piešķirs ar nosacījumu, ka jāizstrādā uzņēmējdarbības plāns, kas būs instruments, ar kuru nodrošina jaunās saimniecības darbību attīstību laika gaitā.

Priekšlaicīga pensionēšanās ietver finansiālu stimulu (ikgadēju maksājumu) piedāvāšanu, lai lauksaimnieki un saimniecībās nodarbinātie varētu aiziet pensijā agrāk nekā plānots. Atbrīvoto zemi var nodot citam lauksaimniekam, kas ir spējīgs uzlabot saimniecības ekonomisko dzīvotspēju, vai nodot nelauksaimnieciskai izmantošanai.

Var piešķirt atbalstu, lai palīdzētu lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem segt izmaksas par *konsultāciju pakalpojumu izmantošanu* viņu īpašuma vispārējās darbības uzlabošanai. Visbeidzot, būs pieejams atbalsts *saimniecību pārvaldības, saimniecību atbalsta un saimniecību konsultāciju pakalpojumu* sistēmu izveidei, kā arī mežsaimniecības konsultāciju pakalpojumiem.

• Fiziskais potenciāls

ES sniedz atbalstu *lauku saimniecību modernizācijai*, kuras mērķis ir modernizēt saimniecības un uzlabot to vispārējo efektivitāti, ieviešot jaunas tehnoloģijas un jauninājumus, pievēršot uzmanību kvalitātei, bioloģiskiem produktiem un saimniecības darbību dažādošanai gan saimniecības iekšienē, gan ārpus tās, ieskaitot nepārtikas segmentus un kultūraugus ar augstu enerģētisko vērtību, kā arī uzlabojot vides, darba aizsardzības, higiēnas un dzīvnieku labturības

stāvokli. Ieguldījumus varētu novirzīt, piemēram, saimniecības tehnikas un iekārtu modernizācijai, lai sasniegtu kādu no minētajiem mērķiem. Atbalsts pieejams arī *mežu ekonomiskās vērtības uzlabošanai*, izmantojot ieguldījumus.

Uzlabojumus primāro lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pārstrādē un tirdzniecībā var finansēt arī saskaņā ar pasākumu *lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana*. Šā pasākuma mērķis ir paaugstināt efektivitāti pārstrādes un tirdzniecības nozarē, veicināt lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas pārstrādi atjaunojamās enerģijas iegūšanai, ieviest jaunas tehnoloģijas un jauninājumus, atvērt jaunus tirgus lauksaimniecības un mežsaimniecības produktiem, akcentēt kvalitāti, uzlabot vides aizsardzību, darba aizsardzību, higiēnu un dzīvnieku labturību. Ar jauno regulu atbalsts tiks vērsts uz mikro-, maziem un vidējiem uzņēmumiem⁸, un citiem uzņēmumiem, kuru lielums nepārsniedz noteiktu rādītāju (ne vairāk kā 750 darbinieki), jo šādi uzņēmumi ir labākā situācijā, lai palielinātu vietējiem produktiem pievienoto vērtību un lai paaugstinātu vietējās izaugsmes potenciālu.

Atbalsts būs pieejams lauksaimnieku, pārtikas un izejvielu pārstrādes nozares pārstāvju un citu personu *sadarbībai ar mērķi izstrādāt jaunus produktus, procesus un tehnoloģijas*, lai nodrošinātu, ka lauksaimniecības un pārtikas nozare un mežsaimniecības nozare var izmantot tirgus sniegtās iespējas, izmantojot plaši izplatītas pieejas jaunu produktu, procesu un tehnoloģiju izstrādē.

Visbeidzot, atbalsts būs pieejams arī attiecībā uz *infrastruktūru, kas ir saistīta ar lauksaimniecības attīstību un pielāgošanu*, un mežsaimniecību, lai aptvertu darbības,

⁸ Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK nozīmē (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

kuras ir saistītas ar piekļuvi lauksaimniecības un mežu zemei, zemes konsolidāciju un uzlabošanu, energoapgādi un ūdens resursu apsaimniekošanu.

• **Kvalitāte**

Pārtikas kvalitātes jomā ir divi pasākumi: veicināšanas maksājumi lauksaimniekiem un informācijas un reklāmas pasākumi.

Veicināšanas maksājumi būs pieejami lauksaimniekiem, kas brīvprātīgi piedalās ES vai valsts shēmās, kas ir paredzētas lauksaimniecības produktu kvalitātes un ražošanas procesu uzlabošanai un kas to apliecina patērētājiem. Atbalstu var piešķirt par šādām ES kvalitātes shēmām:

- lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfisko norāžu un izcelsmes apliecinājumu aizsardzība⁹;
- īpaši sertifikāti lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem¹⁰;
- lauksaimniecības produktu bioloģiska ražošana un attiecīgās norādes uz produktiem¹¹;
- noteiktos reģionos ražoti kvalitatīvi vīni¹².

Turklāt dalībvalstis var piedāvāt atbalstu citām valsts pārtikas kvalitātes shēmām, kas ir atzītas to programmās, ja minētās shēmas atbilst ES kritēriju kopumam. Lauksaimnieki, kas piedalās šādās shēmās, var saņemt ikgadējus maksājumus līdz pieciem gadiem, nepārsniedzot maksimālo summu – EUR 3000 vienai saimniecībai gadā.

Otrkārt, atbalstu varēs saņemt ražotāju grupas par darbībām, kuru mērķis ir informēt patērētājus par produktiem, kas ražoti saskaņā ar kvalitātes shēmām, kuras atzītas atbilstīgi iepriekš minētajam pirmajam pasākumam, un popularizēt šādus produktus. Atbalsta apmērs var sasniegt 70 % no projekta attaisnotajām izmaksām.

Būs pieejams *standartu prasību izpildes* pasākums, lai piešķirtu lauksaimniekiem pagaidu atbalstu, kura apjomu pakāpeniski samazina, lai palīdzētu lauksaimniekiem pielāgoties augstu ES standartu ieviešanai, kuri vēl nav iekļauti valsts tiesību aktos, tādās jomās kā vide, sabiedrības, dzīvnieku un augu veselība, dzīvnieku labturība un darba drošība

• **Pārejas pasākumi jaunajām dalībvalstīm**

Atbalsts būs pieejams jaunajām dalībvalstīm laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam, izmantojot pasākumus, kas *atbalsta daļēji naturālu saimniekošanu*, un veidojot un uzturot *ražotāju grupas*, lai nodrošinātu netraucētu pāreju šīm valstīm, kas risina tām raksturīgās problēmas.

3.2 Pasākumi saskaņā ar 2. asi (vides un lauku ainavas uzlabošana)

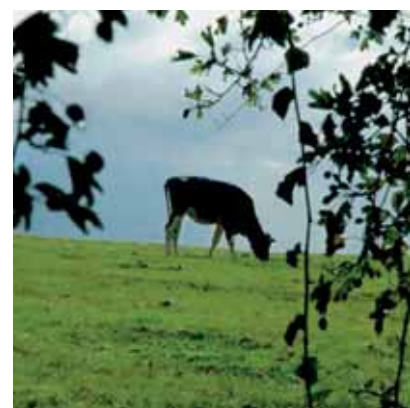
Maksājumi saskaņā ar 2. asi ir paredzēti, lai nodrošinātu vides pakalpojumu sniegšanu ar agrovīdēs pasākumiem lauku teritorijās un saglabātu zemes apsaimniekošanu (tostarp teritorijās ar nelabvēlīgiem fiziskiem un dabas apstākļiem). Šīs darbības veicina ilgtspējīgu lauku attīstību, mudinot galvenās iesaistītās personas (lauksaimniekus, mežsaimniekus) uzturēt zemes apsaimniekošanu, lai saglabātu un uzlabotu dabas vidi un ainavu. Tas nozīmē, ka vides resursi ir jāaizsargā un jāuzlabo, un jānodrošina ilgtspējīga mežsaimniecības resursu izmantošana. Šādi pasākumi arī palīdz novērst lauksaimniecības zemes izmantošanas pārtraukšanu, nodrošinot maksājumus, lai

⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006, OV L 93/12, 31.3.2006.

¹⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 509/2006, OV L 92/1, 31.3.2006.

¹¹ Padomes Regula (EK) Nr. 2092/1991, OV L 198/1, 22.7.1991.

¹² Padomes Regula (EK) Nr. 1493/1999, OV L 197/1, 1.5.2004.

kompensētu nelabvēlīgos dabas apstākļus vai trūkumus, ko rada ar vidi saistītie ierobežojumi. Līdzfinansētos pasākumos skaidri jārisina ES prioritātes, piemēram, cīņa ar klimata pārmaiņām, bioloģiskās daudzveidības un ūdens kvalitātes uzlabošana vai dabas katastrofu radītā apdraudējuma vai ietekmes mazināšana.

Vispārējs nosacījums attiecībā uz pasākumiem saskaņā ar 2. asi (saņēmēja līmenī) būs attiecīgo ES un valstu obligāto prasību ievērošana (savstarpēja atbilstība). Ja šīs prasības nav ievērotas, maksājumus atbilstīgi 2. ass pasākumiem var samazināt vai atcelt.

Saskaņā ar 2. asi pasākumi iedalās turpmāk minētajās grupās.

• Lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana

Lauksaimniekiem ir svarīga loma vides pakalpojumu sniegšanā, un tāpēc lauksaimniekiem, kas brīvprātīgi uzņemas *agrovides saistības* uz vismaz piecu gadu periodu, var piešķirt maksājumus. Dažu veidu saistībām var noteikt ilgākus laika posmus atkarībā no šo saistību ietekmes uz vidi. Maksājumi ir ikgadēji, un tos aprēķina saskaņā ar ienākumu zaudējumiem un papildu izmaksām, ko rada uzņemtās saistības, tostarp izmaksas par darījuma noslēg-

šanu. Agrovides pasākumi ir vienīgais obligātais elements, kas jāiekļauj lauku attīstības programmās. Tas apliecina šā pasākuma politisko prioritāti. Ir pieejams arī *atbalsts neienesīgiem ieguldījumiem*, kas saistīti ar šo agrovides saistību izpildi.

Lai lauksaimniekiem kompensētu radušās izmaksas un zaudētos ienākumus, ko attiecīgajās teritorijās izraisījuši traucējumi saistībā ar *Natura 2000* tīkla¹³ izveidi un Ūdens pamatdirektīvas¹⁴ īstenošanu, ar regulu ir ieviesta iespēja piešķirt ikgadējus *maksājumus*.

Pašreizējā kārtība attiecībā uz *mazāk labvēlīgiem apgabaliem* turpināsies līdz 2010. gada 1. janvārim, kad saskaņā ar Padomes aktu tiks no jauna noteiktas „starpzonu” robežas. Starpzonu pašreizējo robežu noteikšana daļēji balstījās uz novecojušiem sociālekonomiskajiem datiem. Jauno robežu noteikšanā par pamatu tiks ņemts pārskatīts kritēriju kopums, piemēram, augsnes ražīgums un klimatiskie apstākļi, un ekstensīvās lauksaimniecības nozīmīgums zemes apsaimniekošanā. Kalnu apgabaliem un īpaši nelabvēlīgu apstākļu ietekmētiem reģioniem arī turpmāk tiks piemēroti pašreizējie kritēriji.

Dzīvnieku labturības maksājumi arī būs pieejami lauksaimniekiem, kuri brīvprātīgi uzņemas dzīvnieku labturības saistības, kas pārsniedz attiecīgos obligātos standartus.

• Mežsaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana

Mežsaimniecība ir lauku attīstības neatņemama sastāvdaļa, un atbalstam ilgtspējīgai zemes izmantošanai jāaptver ilgtspējīga mežu apsaimniekošana un to daudzfunkcionālā loma. Meži sniedz daudz labumu: tie nodrošina izejvielas atjaunojamiem un videi nekaitīgiem produktiem, un tiem ir svarīga loma tautsaimniecības ekonomiskajā labklājībā, bioloģiskajā daudzveidībā, globālajā oglekļa ciklā, ūdens līdzsvarā, erozijas kontrolē un dabas stihiju novēršanā, kā arī sociālo un atpūtas iespēju nodrošināšanā.

¹³ Padomes Direktīva 79/409/EEK, OV L-103/1, 25.4.1979., un Padomes Direktīva 92/43/EEK, OV L-2006/7, 22.7.1992

¹⁴ Padomes Direktīva 2000/60/EK, OV L-327/1, 22.12.2000.

Šajā kontekstā atbalsts būs pieejams *lauksaimniecības zemes pirmreizējai apmežošanai, agromežsaimniecības sistēmu pirmreizējai izveidošanai uz lauksaimniecības zemes, lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējai apmežošanai, Natura 2000 maksājumi privātajiem mežu īpašniekiem, lai kompensētu radušās izmaksas un negūtos ienākumus saistība ar Natura 2000 tīkla izveidi, meža vides maksājumi, pasākumi mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošanai un preventīvi pasākumi, kā arī neienesīgie ieguldījumi, kas saistīti ar meža vides maksājumiem.*

3.3 Pasākumi saskaņā ar 3. asi (dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana)

3. ass galvenais mērķis ir radīt „dzīvu lauku vidi” un palīdzēt uzturēt sociālo un ekonomisko sabiedrības līdzsvaru, jo īpaši attālākajos lauku apvidos, kuros vērojama apdzīvotības sarukšana. Ieguldījumi plašākā lauku ekonomikā un lauku kopienās ir vitāli svarīgi, lai palielinātu dzīves kvalitāti lauku apvidos, uzlabojot pamatpakalpojumu un infrastruktūras pieejamību un nodrošinot labāku vidi.

Lai padarītu lauku apvidus pievilcīgākus, jāveicina ilgtspējīga attīstība un jārada jaunas nodarbinātības iespējas, jo īpaši jauniešiem un sievietēm, kā arī jāatvieglo pieeja jaunākajai informācijai un komunikāciju tehnoloģijām. Liela nozīme ir saimniecības darbību dažādošanai nelauksaimniecisku darbību virzienā, palīdzībai ar lauksaimniecību nesaistītu darbību īstenošanā un saikņu stiprināšanai starp lauksaimniecību un citiem lauku ekonomikas segmentiem.

Saskaņā ar 3. asi pasākumi iedalās trīs grupās:

• Lauku ekonomikas dažādošana

Šajā grupā būs pieejami trīs veidu pasākumi: *dažādošana nelauksaimniecisko darbību virzienā*, kas būs pieejama lauku mājsaimniecības loceklim, *atbalsts uzņēmējdarbības sākšanai un attīstībai*, kas būs pieejams vienīgi mikrouzņēmumiem, un *tūrisma pasākumu veicināšana* (atbalsts, kas aptvers maza mēroga infrastruktūru, atpūtas infrastruktūru un ar lauku tūrismu saistītu pakalpojumu attīstību un/vai reklamēšanu).

• Dzīves kvalitātes uzlabošana lauku rajonos

Šajā pasākumu grupā ir pieejami divu veidu pasākumi: atbalsts, lai izveidotu *pamatpakalpojumus ekonomikai un lauku iedzīvotājiem* (ieskaitot kultūras un atpūtas pasākumus), kuros iesaistīts ciemats vai vairāki ciemati, un saistīto maza mēroga infrastruktūru un *lauku kultūras mantojuma saglabāšana un atjaunošana*.

• Apmācība, prasmju apguve un aktivizēšanas pasākumi

Apmācības un informācijas pasākumi būs pieejami lauku iedzīvotājiem, lai sasniegtu mērķus – lielāku ekonomikas dažādošanu un dzīves kvalitātes uzlabošanu lauku apvidos. Atbalsts būs pieejams arī *prasmju apguvei un aktivizēšanas pasākumiem* lauku teritorijās (teritoriju pētījumi, pasākumi, lai sniegtu informāciju par attiecīgo teritoriju, to darbinieku apmācība, kas iesaistīti vietējās lauku attīstības stratēģijas sagatavošanā un īstenošanā, reklāmas pasākumi un vadošo darbinieku apmācība) un *vietējo attīstības stratēģiju īstenošanai*, ko veiks publiskā un privāta sektora partnerības, kas nav *Leader* vietējās rīcības grupas.

3.4 *Leader ass*

Leader modelis ir jāturpina un jāsaskaņo ES mērogā, integrējot kādreizējo Kopienas iniciatīvu 2000.-2006. gada programmēšanas periodam kā obligātu elementu lauku attīstības programmās, kas dalībvalstīm jāīsteno laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam. Katrā programmā būs *Leader ass*, lai finansētu.

- tādu vietējo rīcības grupu (VRG) izstrādātu vietējo attīstības stratēģiju īstenošanu, kas balstās uz vienu vai vairākām no trim tematiskajām asīm;
- minēto grupu (starptautiskas un starpteritoriālas) sadarbības projektus un;
- VRG darbības izmaksas un tādu prasmju attīstīšanu, kas vajadzīgas vietējo attīstības stratēģiju sagatavošanai un aktivizēšanas pasākumu īstenošanai teritorijā.

Leader ass

Leader pieejas mērķis ir palīdzēt lauku iedzīvotājiem paaugstināt vietējo teritoriju ilgtermiņa potenciālu. Šī pieeja veicina augstas kvalitātes oriģinālu stratēģiju īstenošanu ilgtspējīgai vietējo teritoriju attīstībai. Stratēģijas izstrādā un īsteno vietējas plašas intereses pārstāvošas partnerības – vietējās rīcības grupas (VRG).

2007.-2013. gada periods iezīmēs ceturto *Leader* paaugstināšanu, jo līdz šim ir īstenota *Leader I*, *Leader II* un *Leader +*. Patlaban saskaņā ar *Leader + ES 15* līdzšinējās dalībvalstīs darbojas 893 VRG. 10 jauno ES valstu blokā līdzīgs pasākums ir īstenots sešās dalībvalstīs, un paredzams, ka VRG skaits pārsniegs 100. 15 līdzšinējo ES valstu blokā vietējo rīcības grupu aptvertajās teritorijās, kurās tiek īstenotas vietējās attīstības stratēģijas, dzīvo aptuveni 52 miljoni iedzīvotāju.

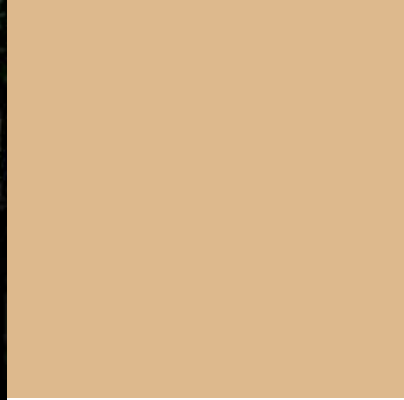
Atbalsts VRG starptautiskai un starpteritoriālai sadarbībai tika paredzēts 2000. – 2006. gada programmēšanas posmā, kā rezultātā radās vairāk nekā trīs simti starptautiskas sadarbības projektu un aptuveni trīsreiz vairāk starpteritoriālas sadarbības projektu.

1. tabula: ES lauku attīstības politika 2007.-2013. gadam

Mērķis		ES stratēģija Valsts stratēģija LA programmas
1. ass konkurētspēja	pasākumi	<p>Cilvēkresursi: Profesionālā apmācība un informācijas pasākumi Jauni lauksaimnieki Priekšlaicīga pensionēšanās Konsultāciju pakalpojumu izmantošana Apsaimniekošanas, atbalsta un konsultāciju, kā arī mežsaimniecības konsultāciju pakalpojumi</p> <p>Fiziskais kapitāls: Ieguldījumi saimniecībā/ mežsaimniecībā Pārstrāde/tirdzniecība/sadarbība jauninājumiem Lauksaimniecības/mežsaimniecības infrastruktūra Lauksaimnieciskās ražošanas potenciāla atjaunošana</p> <p>Lauksaimniecības ražošanas un produktu kvalitāte: Pagaidu atbalsts standartu prasību izpildei Pārtikas kvalitātes veicināšanas shēma Pārtikas kvalitātes veicināšana</p>
	finansējuma daļa	minimums 10 %
	ES līdzfinansējums	maksimums 50/75 %*
	teritoriālā darbības joma	visas lauku teritorijas
2. ass zemes apsaimniekošana	pasākumi	<p>Lauksaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana: Kalnu MLA Citas nelabvēlīgu apstākļu ietekmētas teritorijas <i>Natura</i> 2000 lauksaimnieciskās teritorijas Agrovide/dzīvnieku labturība (obligātās prasības) Atbalsts ar ražošanu nesaistītiem ieguldījumiem</p> <p>Mežsaimniecības zemes ilgtspējīga izmantošana: Apmežošana (lauksaimniecības/nelauksaimnieciskā zeme) Agromežsaimniecība <i>Natura</i> 2000 mežu teritorijas Meža vide Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana Atbalsts neienesīgiem ieguldījumiem</p>
	bazas līnija (lauks.)	savstarpēja atbilstība
	finansējuma daļa	minimums 25 %
	ES līdzfinansējums	maksimums 55/80 %*
	teritoriālā darbības joma	visas lauku teritorijas
3. ass plašāka lauku attīstība	pasākumi	<p>Dzīves kvalitāte: Pamatpakalpojumi lauku ekonomikai un iedzīvotājiem (izveides un infrastruktūra) Ciematu atjaunošana un attīstība Lauku kultūras mantojuma aizsardzība un saglabāšana</p> <p>Ekonomikas dažādošana: Darbību dažādošana nelauksaimniecisko darbību virzienā Atbalsts mikrouzņēmumiem Tūrisma pasākumu veicināšana</p> <p>Apmācība, prasmju apgūšana un aktivizēšanas pasākumi: Apmācība un informācija Prasmju apgūšana, aktivizēšanas pasākumi un īstenošana</p>
	Finansējuma daļa	minimums 10 %
	ES līdzfinansējums	maksimums 50/75 %*
	teritoriālā darbības joma	visas lauku teritorijas
Leader ass	īstenošana	<i>Leader</i> pieeja izvēlētajās teritorijās saskaņā ar 3 tematiskajām asīm
	finansējuma daļa	vismaz 5 % (2.5 % jaunajās dalībvalstīs)
	ES līdzfinansējums	maksimums 55/80 %*
	teritoriālā darbības joma	visas lauku teritorijas, izvēlētas teritorijas

*Pirmā līdzfinansējuma likme attiecas uz visiem reģioniem, izņemot konverģences reģionus, otro līdzfinansējuma likmi piemēro konverģences reģionus.

4. Politikas mērķu sasniegšana

4.1 Uzraudzība un novērtēšana

2007.-2013. gada programmēšanas periodā šīs ES politikas jomas mērķi ir skaidrāk noteikti ES un dalībvalstu līmenī (valsts stratēģijas plānos un lauku attīstības programmās). Lai labāk novērtētu pakāpi, kādā šie mērķi tiek sasniegti, un lai novērtētu politikas mērķu sasniegšanas efektivitāti un iedarbīgumu, kā arī to ES budžeta daļu, kas izlietota lauku attīstībai, tiks pastiprināta lauku attīstības programmu uzraudzība un novērtēšana. Šā mērķa atbalstam ir izstrādāta un izveidota vienota uzraudzības un novērtēšanas sistēma, par kuru vienojās Komisija un dalībvalstis.

4.2 ES un valsts lauku attīstības tīkli

Valsts un ES līmenī tiks izveidots lauku attīstības tīkls, lai atbalstītu visus labākās prakses ieviešanas, vērtēšanas un apmaiņas aspektus.

Katra dalībvalsts izveidos **valsts lauku tīklu**, kas apvieno visas organizācijas un pārvaldes iestādes, kuras iesaistītas lauku attīstībā. Šie valsts tīkli:

- noteiks un analizēs labāko praksi lauku attīstības jomā, sniegs informāciju par to un organizēs pieredzes un zinātniskās apmaiņu;
- sagatavos mācību programmas tapšanas stadijā esošām vietējām rīcības grupām un sniegs tehnisko palīdzību VRG starpterritoriālai un starptautiskai sadarbībai.

Eiropas lauku attīstības tīkls apvienos valsts tīklus, organizācijas un pārvaldes iestādes, kas Kopienas mērogā darbojas lauku attīstības jomā. Eiropas tīkla mērķi būs šādi:

- vākt, analizēt un izplatīt informāciju par Kopienas lauku attīstības pasākumiem;
- vākt, izplatīt un Kopienas līmenī konsolidēt labu lauku attīstības praksi;
- nodrošināt informāciju par procesiem Kopienas lauku teritorijās un trešās valstīs;
- Kopienas līmenī organizēt tikšanās un seminārus lauku attīstībā aktīvi iesaistītajiem;
- izveidot un vadīt ekspertu tīklus, lai atvieglotu pieredzes apmaiņu un atbalstītu lauku attīstības politikas īstenošanu un novērtēšanu;
- atbalstīt valstu tīklus un starptautiskas sadarbības iniciatīvas.

5. ES finansiāls atbalsts lauku attīstībai

Jaunais lauku attīstības fonds darbosies saskaņā ar noteikumiem, kas pielāgoti daudzgadu programmēšanai.

a) Jauns finanšu instruments

Regulā par kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) finansēšanu¹⁵ ir paredzēta divu jaunu fondu izveide 2007. gadā; katrs no minētajiem fondiem ir paredzēts, lai finansētu vienu no diviem KLP pilāriem:

- Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (**EAFG**) 1. pilāram;
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (**EAFRD**) – 2. pilāram.

EAFRD finansēšanas noteikumi daļēji atšķirsies no *EAFG* noteikumiem. Finansējumu no *EAFG* par tā finansēto KLP daļu piešķir, pamatojoties uz ikmēneša deklarācijām, savukārt *EAFRD* finansējums balstās uz „diferencētiem apropriējumiem”¹⁶ un ietver iepriekšēju finansējumu, starpposma maksājumus un galīgos maksājumus.

b) Pieejami jauni līdzekļi

Eiropadome savā 2005. gada decembra sanāksmē vienojās par finanšu plānu 2007. -2013. gadam. Saskaņā ar šo plānu lauku attīstībai tika piešķirti 69,75 miljardi euro. Komisija 2006. gada septembrī pieņēma lēmumu¹⁷, ar kuru laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam tika noteikts kopējais budžets, kas sasniedz 77,66 miljardus euro, jo tajā iekļauta pirmā pilāra maksājumu obligātā modulācija (4% 2007. gadā un 5% turpmākajos gados) un kokvilnas un tabakas pārvietojumi. Lēmumā ietverts budžeta piešķirumu sīkākš iedalījums pa gadiem un pa dalībvalstīm (skat. 2. tabulu). Lai ņemtu vērā Bulgārijas un Rumānijas pievienošanu, šis lēmums tiks grozīts, lai iekļautu šo valstu piešķirumus.

Eiropadome arī nolēma, ka dalībvalstis pēc to ieskatiem var iegūt papildu līdzekļus lauku attīstībai, pārvietojot no tiešo maksājumu līdzekļiem ne vairāk kā 20% un piešķirot tos lauku attīstībai.

2. tabula: Kopienas atbalsts lauku attīstībai 2007.-2013. gadā pa dalībvalstīm

Pašreizējās cenas	Kopā 2007.-2013.g.	No kuriem konverģencei kopā
Beļģija	418.610.306	40.744.223
Čehija	2.815.506.354	1.635.417.906
Dānija	444.660.796	0
Vācija	8.112.517.055	3.174.037.771
Igaunija	714.658.855	387.221.654
Grieķija	3.707.304.424	1.905.697.195
Spānija	7.213.917.799	3.178.127.204
Francija	6.441.965.109	568.263.981
Īrija	2.339.914.590	0
Itālija	8.292.009.883	3.341.091.825
Kipra	162.523.574	0
Latvija	1.041.113.504	327.682.815
Lietuva	1.743.360.093	679.189.192
Luksemburga	90.037.826	0
Ungārija	3.805.843.392	2.496.094.593
Malta	76.633.355	18.077.067
Nīderlande	486.521.167	0
Austrija	3.911.469.992	31.938.190
Polija	13.230.038.156	6.997.976.121
Portugāle	3.929.325.028	2.180.735.857
Slovēnija	900.266.729	287.815.759
Slovākija	1.969.418.078	1.106.011.592
Somija	2.079.932.907	0
Zviedrija	1.825.647.954	0
Apvienotā Karaliste	1.909.574.420	188.337.515
	77.662.771.346	28.544.460.460

¹⁵ Padomes 2005. gada 21. maija Regula (EK) Nr. 1290/2005 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu. OV L 209, 11.8.2005.

¹⁶ Maksājumus par budžeta saistībām, kas uzņemtas N gadā, var veikt līdz N+2 gada beigām. Maksājumus par neizlietotajiem saistību apropriējumiem automātiski atceļ, tiklīdz beidzies N+2 gads.

¹⁷ Komisijas 2006. gada 12. septembra Lēmums, ar ko nosaka Kopienas atbalsta lauku attīstībai apjoma sadalījumu dalībvalstīm pa gadiem laikposmā no 2007. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim. OV L-261/32, 22.9.2006.

c) Finanšu kontrole

Dalībvalstīm būs jānodrošina, ka atbilstīgas pārvaldības un kontroles sistēmas ir izveidotas saskaņā ar dažādām sīki izstrādātām prasībām, tostarp šādām:

- skaidri definētas attiecīgo pārvaldes un kontroles struktūru funkcijas un skaidrs funkciju sadalījums katrā no šīm struktūrām;
- adekvāta funkciju nošķiršana starp attiecīgajām pārvaldes un kontroles struktūrām un katrā no šīm struktūrām;
- pietiekami resursi katrai struktūrai tai piešķirto funkciju veikšanai;
- efektīva iekšējās kontroles kārtība;
- efektīva ziņošanas un uzraudzības sistēma;
- kārtība sistēmu darbības revīzijas veikšanai un procedūras revīzijas procesa izsekojamībai;
- uzticamas uzskaites, uzraudzības un finanšu pārskatu sagatavošanas sistēmas.

Saskaņā ar jauno pieeju Komisija var samazināt vai apturēt maksājumus abiem fondiem, bet grāmatojumu noskaidrošanas un atbilstības noskaidrošanas instrumentus izmanto, lai pārbaudītu dalībvalstu iztērētās summas.

Maksājumu aģentūru vadītāji iesniegs uzskaites datus, kuros ietvertas visas gadā iesniegtās atmaksājuma prasības. Pēc tam sekos apliecinājuma paziņojums. Uzskaites dati un apliecinājuma paziņojums dalībvalstu līmenī būs identiski apliecinājuma paziņojumam, ko sniedz Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāta ģenerāldirektors.

Gada pārskatam būs pievienots revidenta atzinums un neatkarīga revīzijas dienesta ziņojums. Šis revīzijas dienests strādās saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem un Komisijas paredzētajiem noteikumiem.

Šiem elementiem vajadzētu vienkāršot KLP finanšu vadību, padarot Komisijas un dalībvalstu attiecīgos uzdevumus un pienākumus skaidrākus un pārredzamākus.

d) Līdzfinansējums

ES līdzfinansējuma likme būs ass līmenī, sākot no 20 %, kas ir minimālā likme, un sasniedzot 50 % (75 % „konverģences reģionos”¹⁸). 2. asij un *Leader* asij maksimālā likme būs 55 % (80 % konverģences reģionos), atspoguļojot šīm asīm piešķirto ES prioritāti. Attālākajiem reģioniem un Egejas jūras salām maksimālā līdzfinansējuma likme var tikt palielināta līdz 85 %.

6. Noderīgi informācijas avoti

Eiropas Komisijas Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts:

lauku attīstība

http://ec.europa.eu/comm/agriculture/rur/index_en.htm

Leader +

<http://ec.europa.eu/comm/agriculture/rur/leaderplus/index.htm>

¹⁸ Dalībvalstis un reģioni, kuros IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks nekā 75 % no ES vidējā rādītāja.

Pielikums

Padomes Regula (EK)

Nr. 1698/2005

Atbalsta apjomi un likmes

Mērķis	Apjoms EUR izteiksmē vai likme	
Atbalsts darbības sākšanai (*)	55 000	
Priekšlaicīga pensionēšanās	18 000 180 000 4 000 40 000	Vienam nodevējam gadā Kopapjoms vienam nodevējam Par katru darba ņēmēju gadā Kopapjoms par katru darba ņēmēju
Konsultāciju pakalpojumi	80 % 1 500	No atbilstīgiem izdevumiem par konsultāciju pakalpojumiem Maksimālais atbilstīgais apjoms
Lauku saimniecību modernizācijai piešķirtā atbalsta intensitāte	60 % 50 % 50 %	No atbilstīgo investīciju apjoma, ko veic jauni lauksaimnieki teritorijās, kas minētas 36. panta a) punkta i), ii) un iii) apakšpunktā No atbilstīgo investīciju apjoma, ko veic citi lauksaimnieki teritorijās, kas minētas 36. panta a) punkta i), ii) un iii) apakšpunktā No atbilstīgo investīciju apjoma, ko jauni lauksaimnieki veic citās teritorijās
	40 % 75 % 75 %	No atbilstīgo investīciju apjoma, ko veic citi lauksaimnieki citās teritorijās No atbilstīgo investīciju apjoma attālākos reģionos un Egejas jūras salās Regulas (EEK) Nr. 2019/93 No atbilstīgo investīciju apjoma dalībvalstīs, kas Kopienai pievienojās 2004. gada 1. maijā, Padomes Direktīvas 91/676/EEK (1) īstenošanai ilgākais četru gadu laikposmā no pievienošanās dienas saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 2. punktu un 5. panta 1. punktu.
Mežu ekonomiskās vērtības uzlabošanai piešķirtā atbalsta intensitāte	60 % (**) 50 % 85 % (**)	No atbilstīgo investīciju apjoma teritorijās, kas minētas 34. panta a) punkta i), ii) un iii) apakšpunktā No atbilstīgo investīciju apjoma citās teritorijās No atbilstīgo investīciju apjoma attālākajos reģionos
Lauksaimniecības un mežsaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšanai piešķirtā atbalsta intensitāte	50 % 40 % 75 % 65 %	No atbilstīgo investīciju apjoma reģionos, kuri ir tieši saskaņā ar Konverģences mērķi No atbilstīgo investīciju apjoma citos reģionos No atbilstīgo investīciju apjoma attālākos reģionos No atbilstīgo investīciju apjoma Egejas jūras salās Regulas (EEK) Nr. 2019/93 nozīmē
Maksimālais atbalsta apjoms par standartu ieviešanu	10 000	Par vienu saimniecību
Maksimālais atbalsta apjoms par dalību pārtikas kvalitātes sistēmās	3 000	Par vienu saimniecību
Informācijas un reklāmas pasākumiem piešķirtā atbalsta intensitāte	70 %	No darbības attaisnotajām izmaksām
Maksimālais apjoms daļēji naturālajām lauku saimniecībām	1 500	Par vienu lauku saimniecību gadā

Mērķis	Apjoms EUR izteiksmē vai likme	
Ražotāju grupas: robežlielumi kā procentuāla daļa no realizētās produkcijas pirmos piecos gados pēc atzīšanas	5%, 5%, 4%, 3%, un 2% (***)	Par 1., 2., 3., 4. un 5. gadā attiecīgi tirgū laisto produkciju līdz EUR 1 000 000
	2,5%, 2,5%, 2,0%, 1,5% un 1,5%	Par 1., 2., 3., 4. un 5. gadā attiecīgi tirgū laisto produkciju, pārsniedzot EUR1 000 000
Bet attiecībā uz katru no pirmajiem pieciem gadiem nepārsniedzot šādu apjomu	100 000 100 000 80 000 60 000 50 000	Par 1. gadu Par 2. gadu Par 3. gadu Par 4. gadu Par 5. gadu
Minimālais maksājums par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem	25	Par vienu hektāru ILZP
Maksimālais maksājums par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem kalnu rajonos	250	Par vienu hektāru ILZP
Maksimālais maksājums teritorijām ar citiem nelabvēlīgiem dabas apstākļiem	150	Par vienu hektāru ILZP
Pirmais maksimālais <i>Natura 2000</i> maksājums par laikposmu, kas nav ilgāks par pieciem gadiem	500 (****)	Par vienu hektāru ILZP
Maksimālais <i>Natura 2000</i> standartmaksājums	200 (****)	Par vienu hektāru ILZP
Viengadīgās kultūras	600 (****)	Par hektāru
Specializētās daudzgadīgās kultūras	900 (****)	Par hektāru
Citāda zemes lietošana	450 (****)	Par hektāru
Vietējās šķirnes, kurām lauksaimniecībā draud izzušana	200 (****)	Par mājlopu vienību
Dzīvnieku labturība	500	Par mājlopu vienību
Maksimālā gadskārtējā piemaksa, lai segtu ienākumu zaudējumu no apmežošanas – lauksaimniekiem vai viņu apvienībām – visām citām fiziskām personām vai privāttiesību subjektiem	700 150	Par hektāru Par hektāru
– Uzņēmējdarbības sākšanas izmaksu segšanai piešķirtā atbalsta intensitāte	80% (**) 70% 85% (**)	No attiecināmām izmaksām teritorijās, kas minētas 34. panta a) punkta i), ii) un iii) apakšpunktā No attiecināmām izmaksām citās teritorijās No attiecināmām izmaksām attālākajos reģionos
<i>Natura 2000</i> un meža vides ikgadējais maksājums – minimālais maksājums – maksimālais maksājums	40 200 (****)	Par hektāru Par hektāru

(1) Padomes Direktīva 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti (OV L, 375, 31.12.1991., 1. lpp.).

(*) Atbalstu darbības sākšanai var sniegt kā vienreizēju prēmiju (maksimālā summa EUR 40 000) vai kā procentu likmju subsīdiju, kuras kapitalizētā vērtība nedrīkst pārsniegt EUR 40 000. Ja atbalsts tiek sniegts, izmantojot abas minētās formas, maksimālā summa nedrīkst pārsniegt EUR 55 000.

(**) Neattiecas uz Azoru salu, Madeiras, Kanāriju salu, nelielo Egejas jūras salu Regulas (EEK) Nr. 2019/93 nozīmē un Francijas Aizjūras departamentu tropu vai subtropu mežiem un meža zemēm.

(***) Malta gadījumā Komisija drīkst noteikt minimālā apjoma atbalstu tām ražošanas jomām, kurās produkcijas kopapjoms ir ārkārtīgi mazs.

(****) Šos apjomus drīkst palielināt izņēmuma gadījumos, ņemot vērā īpašus apstākļus, kas jāpamato lauku attīstības programmās.

Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts

Šis publikācijas teksts ir vienīgi informatīvs, un tas
nav juridiski saistošs

Turpmākai informācijai lūdzu rakstīt

Rue de la Loi 200, B-1049 Brisele
Beļģija

Tālrunis

Tiešā līnija (+32)229563 63
Centrālais numurs (+32)22991111

Fakss

(+32)22991761

Timekļa vietne

http://ec.europa.eu/agriculture/index_lv.htm

ISBN 92-79-03698-X

